

פרשת שמיני תשע"ז

Adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. ויקרא פרק ט, א-כד

(א) ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבגיו ולזקני ישראל: (ב) ויאמר אל-אהרן קח-לך עגל בן-בקר לחטאת ואיל לעלה תמימם והקרב לפני ה': (ג) ואל-בגיו ישראל תדבר לאמר קחו שעיר-עזים לחטאת ועגל וכבש בני-שנה תמימם לעלה: (ד) ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה' ומנחה בלולה בשמן כי היום ה' נראה אליכם: ... (ו) ויאמר משה זה הדבר אשר-צנה ה' תעשו ויגרא אליכם כבוד ה': (ז) ויאמר משה אל-אהרן קרב אל-המזבח ועשה את-חטאתך ואת-עלתך וכפר בעדה ובעד העם ועשה את-קרבת העם וכפר בעדם כפאשר צנה ה': (ח) ויקרב אהרן אל-המזבח וישחט את-עגל החטאת אשר-לו: (ט) ויקרבו בני אהרן את-הדם אליו ויטבלו אצבעו בדם ויתן על-קרנות המזבח ואת-הדם יצק אל-יסוד המזבח: (י) ואת-החלב ואת-הפליית ואת-היתרת מן-החטאת הקטיר המזבחה כפאשר צנה ה' את-משה: (יא) ואת-הבשר ואת-העור שרף באש מחוץ למחנה: (יב) וישחט את-העלה וימצאו בני אהרן אליו את-הדם ויזרקוהו על-המזבח סביב: (יג) ואת-העלה המצאו אליו לנתחיה ואת-הראש ויקטר על-המזבח: ... (טז) ויקרב את-העלה ויעשה כמשפט: ... (יח) וישחט את-השור ואת-האיל זבח השלמים אשר לעם וימצאו בני אהרן את-הדם אליו ויזרקוהו על-המזבח סביב: ... (כב) וישא אהרן ידיו אל-העם ויברכם וירד מעשת החטאת והעלה והשלמים: (כג) ויבא משה ואהרן אל-אהל מועד ויצאו ויברכו את-העם ויגרא כבוד-ה' אל-פלהעם: (כד) ותצא אש מלפני ה' ותאכל על-המזבח את-העלה ואת-החלבים ויגרא פלהעם ויזנו ויפלו על-פניהם:

2. ספרא שמיני - מכילתא דמילואים

(ג) ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת מלמד שאמר לו משה לאהרן אהרן אחי אף על פי שנתרצה המקום לכפר על עונותיך צריך אתה ליתן לתוך פיו של שטן שלח דורון לפניך עד שלא תיכנס למקדש שמא ישנאך בביאתך למקדש ושמא תאמר אין צריך כפרה אלא אני והלא אף ישראל צריכים כפרה שנאמר ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת וכי מה ראו ישראל להביא יותר מאהרן אלא אמר להם אתם יש בידכם בתחילה ויש בידכם בסוף יש בידכם בתחילה וישחטו שעיר עזים ויש בידכם בסוף עשו להם עגל מסכה יבא שעיר עזים ויכפר על מעשה עזים יבא עגל ויכפר על מעשה עגל:

3. בראשית פרק לז, לא-לב

(לא) ויקחו את-כתנת יוסף וישחטו שעיר עזים ויטבלו את-כתנת בדם: (לב) וישלחו את-כתנת הפסים ויביאו אל-אביהם ויאמרו זאת מצאנו הפר-נא כתנת בנו הוא אמ-לא:

4. ספר מורה נבוכים - חלק ג פרק מז

וכבר זכרו ה'חכמים' טעם היות ה'קרבת ביום השמיני של מלואים' - "עגל בן בקר לחטאת" 'לכפר על מעשה העגל'. וכן 'חטאתו של יום הכפורים' - "פר בן בקר לחטאת" - 'לכפר על מעשה העגל'. ולפי זה הענין אשר זכרוהו יראה לי - שהטעם בהיות ה'חטאות' כולם 'ליחיד ולציבור' 'שעירים' - רצוני לומר, 'שעירי הרגלים, ושעירי ראשי חדשים, ושעירי יום הכיפורים, ושעירי עבודה זרה, - סיבת כל אלו אצלי היות רוב מרים וחטאתם אז בהקריבם ל'שעירים' - כמו שבאר הכתוב, "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים אשר הם זונים אחריהם". אבל ה'חכמים' ז"ל שמו טעם היות 'כפרת צבור' לעולם ב'שעירים' - בעבור שחטא 'עדת ישראל' כולה היה ב'שעיר' עיזים - רמז למכירת 'יוסף הצדיק', שנאמר בענינו, "וישחטו

שעיר עיזים וגו'". ולא יהיה זה הטעם חלוש בעיניך, כי כונת כל אלו הפעולות - לישיב בנפש כל חוטא וכל איש מרי שצריך לזכור ולהזכיר חטאו תמיד - כמו שאמר, "וחטאתי נגדי תמיד"; ושצריך כפרה על החטא שהוא, הוא וזרעו וזרעו זרעו, בעבודה שתהיה ממין המרי ההוא - ארצה בזה, שאם יהיה המרי בממון - יפזר ממנו בעבודה; ואם יהיה המרי בהנאות גופו, ייגע גופו ויטריחהו בעבודת העינוי והצום ולקום בלילות; ואם יהיה המרי במדה מן המדות - יעמוד כנגדה בהפך המדה ההיא - כמו שבארנו ב"הלכות דעות" וזולתם; ... כמו שתראה מה שנעשה באהרן, כאשר נכשל ב'מעשה העגל' - היה קרבנו וקרבת כל מי שקם מזרעו תחתיו - 'פר ועגל'; וכאשר היה המרי ב'שעיר עיזים' היתה העבודה ב'שעיר עיזים'. וכאשר יתישבו אלו הענינים בנפש - יהיה מביא, בלא ספק, להיות המרי קשה בעיני האדם, ויזהר ממנו עד שלא יכשל אדם בו, ויצטרך לכפרה ארוכה וטורח, ואפשר שלא תשלם הכפרה - וישמר האדם בעבור זה מן החטא מתחילת הענין ויברח ממנו - וזאת תועלת מבוארת מאד. והעלה בידך זאת הכונה גם כן:

5. כתר יונתן ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק ב

(ב) ויאמר לאהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת בשביל שלא [ידבר יספר] עליך השטן לשון שלישית [לשון הרע] על ענין העגל שעשית בחורב וגם איל לעולה תקח מן בגלל אשר יזכר לך זכות של יצחק שעקדו אביו כאיל בהר העבודה שניהם יהיו שלמים והקרב לפני יי:

6. בראשית פרק כב,

(א) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את-אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני: (ב) ויאמר קח-נא את-בנות את-יחידך אשר-אהבת את-יצחק ולד-לך אל-ארץ המדינה והעלהו שם לעלה על אחד ההרים אשר אמר אליך: ... (י) וישלח אברהם את-ידו ויקח את-המאכלת לשחט את-בנו: (יא) ויקרא אליו מלאך ה' מן השמים ויאמר אברהם ויאמר הנני: (יב) ויאמר אל-תשלח ידך אל-הנער ואל-תעש לו מאומה פיו עתה ידעתי כי-יקרא אלהים אתה ולא תשכח את-בנות את-יחידך ממני: (יג) וישא אברהם את-עיניו וירא והנה-איל אחר נאחו בסבך בקרניו ויילך אברהם ויקח את-האיל ויעלהו לעלה תחת בנו:

7. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת שמיני

(ד) [ט, ב] ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר, ולמה לא אמר לו פר אלא עגל, לפי שע"י העגל נתפקפקה הכהונה בידך ובעגל היא מתבססת בידך, ולא עוד אלא שלא יהו ישראל אומרים יש להם עונות ממעשה העגל לפיכך א"ל הקדוש ברוך הוא אף הם יקריבו עגל, ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עיזים לחטאת ועגל שידעו הכל שנתכפר להם על מעשה העגל, אמר הקדוש ברוך הוא בעה"ז נתכפר להם ע"י קרבן ולעה"ב אני מוחה עונותיהם שלא בקרבן שנא' (ישעיה מג) אנכי אנכי הוא מוחה פשעך למעני.

8. כתר יונתן ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק

(כב) ויפרוש אהרן ידיו לכנגד העם ויברכם וירד מן המזבח בשמחה מן שסיים לעשות החטאת והעולה וזבח הקודשים: (כג) וכיון שנעשו הקרבנות ולא נתגלתה שכניה היה אהרן נבהל ויאמר למשה שמא לא נתרצה מאמרו של יי במעשי ידי אז עלו משה ואהרן לאוהל מועד ויתפללו על עם בית ישראל ויצאו ויברכו את העם ויאמר יקבל מאמרו של יי ברצון את קרבנכם וימחול ויעזוב על חטאיכם ומן יד התגלה כבוד שכינתו של יי לכל העם:

9. רש"י ויקרא פרשת שמיני פרק ט

(ב) קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה: (כג) ויבא משה ואהרן וגו' - למה נכנסו, מצאתי בפרשת מלואים בברייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו למה נכנס משה עם אהרן, ללמדו על מעשה הקטרת. ... דבר אחר כיון שראה

אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקדוש ברוך הוא עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי. מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל:

10. ספרא שמיני - מכילתא דמילואים

(יט) ויבא משה ואהרן אל אהל מועד כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה עומד אהרן ומצטער אמר יודע אני שכעס עלי המקום בשבילי לא ירדה שכינה לישראל כך עשה לי משה אחי שנכנסתי ונתביישתי ולא ירדה שכינה לישראל מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל לכך נאמר ויבא משה ואהרן אל אהל מועד: (כ) ותצא אש לפני ה' כיון שראו אש חדשה שירדה משמי מרום וליחכה על המזבח את העולה ואת החלבים פתחו פיהם ואמרו שירה ועל אותה שעה הוא אומר רננו צדיקים בה' לישירים נאוה תהלה: (כא) באותה שעה קפצה פורענות על נדב ואביהוא ויש אומרים מסיני נטלו להם שראו את משה ואת אהרן שהיו מהלכים תחילה הן באים אחריהם וכל ישראל אחריהם אמר לו נדב לאביהוא עוד שני זקנים הללו מתים ואנו ננהוג את הקהל אמר הקדוש ברוך הוא נראה מי קובר את מי הם קוברים אתכם ויהיו הם מנהיגים את הקהל: (כב) **דבר אמר כיון שראו בני אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל אמר לו נדב לאביהוא וכי יש לך אדם שמבשל תבשיל בלא אש מיד נטלו אש זרה ונכנסו לבית קדשי הקדשים שנאמר ויקחו שני בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו בהם אש אמר להם הקדוש ברוך הוא אני אכבד אתכם יותר ממה שכבדתם אותי אתם הכנסת' לפני אש טמאה אני אשרוף אתכם באש טהורה:**

11. חזקוני ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק כד

(כד) ותצא אש וגו' אש שיצאה בימי משה לא נסתלקה ממזבח הנחושת עד שבא לבית עולמים ואותה שירדה בימי שלמה לא נסתלקה ממזבח העולה עד שנסתלקה בימי מנשה.

12. פירוש הריב"א על התורה ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק כד

(כד) ותצא אש. פירש"י ר' אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא שהורו הלכה בפני משה רבן. כלו' שדרשו אף על פי שיורד אש מן השמים מצוה להביא מן **ההדיוט**. כדכתוב ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח. ולא שאלו את פי משה רבן כדכתוב אשר לא צוה אותם. והיה להם להמלך במשה כמו שמצינו במס' תענית...

13. ויקרא פרק י, א-ט

(א) ויקחו בני־אֶהֱרֹן נָדָב וְאֶבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קִטְרֹת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: (ב) וּתְצַא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וּתֹאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה': (ג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אֶהֱרֹן הוּא אֲשֶׁר־דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבֵי אֶקְדֹּשׁ וְעַל־פְּנֵי כָל־הָעָם אֶפְבֹּד וַיִּדָּם אֶהֱרֹן: ... (ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אֶהֱרֹן וּלְאֶלְעָזָר וְלְאַיִתְמָרוּ בְּנָיו רְאִשֵׁיכֶם אֶל־תִּפְרְעוּ וּבְגֵדֵיכֶם לֹא־תִפְרְמוּ וְלֹא תִמָּתוּ וְעַל כָּל־הָעֵדָה יִקְצַף וְאַחֲיֵכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִכְפוּ אֶת־הַשָּׁרֶפָה אֲשֶׁר שָׂרַף ה': ... (ט) נִירוּ וְשִׁכְרוּ אֶל־תִּשְׁתּוּ אֶתְהוּ וּבְגִידֵי אֶתְהוּ בְּבֹאֲכֶם אֶל־אֶהֱל מוֹעֵד וְלֹא תִמָּתוּ חֶקֶת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם:

14. רש"י ויקרא פרק י פסוק ג

הוא אשר דבר וגו' - היכן דבר ונעדת שמה לבני ישראל ונקדש בכבד: (שמות כט מג) אל תקרי בכבודי אלא במכובדי. אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בך, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך:

בקרבי - בבחירי:

15. אבן עזרא ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ט

ושכר העשוי ממין חטה או דבש או תמרים, כי היין משחית הדעת לשותיו ויתערבו לו הדברים:

16. רמב"ן ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ט

והטעם בצואה הזאת עתה, שלא יתעה הכהן בשכרות היין ויבא לידי מחשבה שאינה כהוגן וימות בה, כאשר עשו בניו. ויתכן כי מה שדרשו (ויק"ר יב א) שהיו נדב ואביהוא שתויי יין, לומר כי מפני ינם טעו באש זרה, לא שיהיה העונש מפני היין, כי עדיין לא הוזהרו ממנו, ...

17. משלי פרק לא, ו-ז

(ו) תְּנוּ-שֶׁכֶר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמַרְי גִּפְשׁ: (ז) יִשְׁתֶּה וַיִּשְׁכַּח רִישׁוֹ וַעֲמָלוֹ לֹא יִזְכֶּר-עוֹד:

18. חזקוני ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ט

אל תשת אעפ"י שנותנים יין ושכר לשאר אבלים כדכתיב תְּנוּ-שֶׁכֶר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמַרְי גִּפְשׁ אתה ובניך אל תשת כי אין לכם לנהוג דין אבלות. ועוד שאתם אסורים בו ויש בו חיוב מיתה בעת בואכם אל אהל מועד כי אין דרך להיות שכור עובד.

19. משלי פרק כג, כט-לה

(כט) לְמִי אֹי לְמִי אָבוֹי לְמִי מְדִינָיו לְמִי שִׁיחַ לְמִי פְּצָעִים חֲנָם לְמִי חֻקְלֹת עֵינָיו: (ל) לְמֵאחֲרַיִם עַל-הַיַּיִן לְבָאִים לְחֶקֶר מִמֶּסֶד: (לא) אַל-תִּירָא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם כִּי-יִתֵּן בְּפֹס עֵינָיו וְיִתְהַלֵּךְ בְּמִישְׁרָיִם: (לב) אַחֲרִיתוֹ כְּנַחֵשׁ יִשָּׂה וְכַצִּפְעָנִי יִפְרֹשׁ: (לג) עֵינָיו יִרְאוּ זָרוֹת וְלִבָּהּ יִדְבַּר תַּהֲפֹכֹת: (לד) וְהָיִיתׁ פְּשִׁיב בְּלִבָּיָם וְכִשְׁכֵּב בְּרֹאשׁ חֻבֵּל: (לה) הַפּוֹנֵי בַל-חֲלִיתִי הִלְמוּנִי בַל-יִדְעֵתִי מִתִּי אֶקְיֵץ אוֹסִיף אֶבְקָשׁנוּ עוֹד:

20. משלי פרק לא, ד-ז

(ד) אֵל לְמַלְכִים לְמוֹאֵל אֵל לְמַלְכִים שְׁתוּ-יַיִן וְלָרוּזָנִים אוֹ אֵי שֶׁכֶר: (ה) פְּנוּ-יִשְׁתֶּה וַיִּשְׁכַּח מִחֶקֶק וַיִּשְׁנֶה דָוִן פֶּל-בְּנֵי-עֵנִי: (ו) תְּנוּ-שֶׁכֶר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמַרְי גִּפְשׁ: (ז) יִשְׁתֶּה וַיִּשְׁכַּח רִישׁוֹ ...

21. דעת זקנים מבעלי התוספות ויקרא פרשת שמיני פרק י פסוק ט

(ט) יין ושכר אל תשת. לפי שע"י שתיות יותר מדאי בושות וחרפות באות עליו. וגם הקדוש ברוך הוא צווח למי אוי למי אבוי וגו' ... כלו' לסוף ימכור כל אשר לו ויהיה הולך בביתו במישור כי לא יהיה בו דבר שיכשל בו אחריתו כנחש ישך שכשם שנתקללה האדמה בשביל הנחש כך נתקלל שלישי דהיינו חם על ידי יין ששתה נח. וי"א אחריתו כנחש ישך קרי ביה בנחש שעל ידי יין ששתה אדם הראשון בברכת נישואין שלו כדפרי' לעיל נשתכר ועבר על צוויי של מקום ולבסוף נתקלל בנשיכת נחש שנאמר ואתה תשופנו עקב ולפי שנקנסה מיתה על האדם בשביל אותו יין נהגו העולם כשהמברך בצבור אומר סברי מרנן והם עונין לחיים וכן מצינו בשלהי במה אשה. ... ועוד כשאדם מרבה לשתות יין יוצא מדעתו וכותיב כי שפתי כהן ישמרו דעת. ועוד אז"ל שכור אל יורה שנא' יין ושכר אל תשת וסמך ליה ולהורות את בני ישראל וכן איתמר בעירובין פ' הדר. מעשה ברבן גמליאל שהיה מהלך בדרך וגו' ואמר רבי אלעאי בשלשה דברים אדם ניכר בכוסו ובכעסו. ועוד יין נקרא בלשון ארמי חמר לומר שנכנס ברמ"ח איברים ד"א יין ושכר אל תשת לא נהיה כשאר אבלים שנותנין להם יין כדאמרין בעירובין אמר רב חנן לא נברא יין אלא לנחם אבלי' ולשלם שכר לרשעי' שנא' תנו שכר לאובד ויין למרי נפש:

22. ספר לשם שבו ואחלמה - ספר הדע"ה חלק ב - דרוש ד ענף כא סימן א

נדב ואביהוא אתערו ערבוביא... והנה מבואר מכ"ז כי הם נכשלו ג"כ בהחטא דאדה"ר ונת. כי הם נכנסו בהנסיון הזה ורצו לתקן את החטא דאדה"ר.